Oikeustapauskokoelma

JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
EVGENI TANCHEV
15 päivänä heinäkuuta 2021 [1]

Asia C-948/19

UAB ”Manpower Lit”
vastaan
E.S.,
M.L.,
M.P.,
V.V. ja
R.V.,
muuna osapuolena
Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE)

(Ennakkoratkaisupyyntö – Lietuvos Aukščiausiasis Teismas (Liettuan ylin tuomioistuin))

Ennakkoratkaisupyyntö – Sosiaalipolitiikka – Vuokratyö – Direktiivin 2008/104/EY soveltamisala – Unionin virastot – Direktiivin 2008/104 1 artiklan 1 kohdassa ja 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa tarkoitetut vuokratyövoiman käyttäjäyritykset – Asetus N:o 1922/2006 – Euroopan tasa-arvoinstituutti käyttäjäyrityksenä

1. Tässä Lietuvos Aukščiausiasis Teismasin (Liettuan ylin tuomioistuin, jäljempänä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin) ennakkoratkaisupyynnössä unionin tuomioistuinta pyydetään viidettä kertaa tulkitsemaan vuokratyöstä 19.11.2008 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2008/104/EY. [2] Uutta siinä on se, että käyttäjäyritys, jonka palvelukseen

[1] Alkuperäinen kieli: englanti.

[2] EUVL 2008, L 327, s. 9. Ks. aiemmin tuomio 11.4.2013, Della Rocca (C-290/12, EU:C:2013:235); tuomio 17.3.2015, AKT (C-533/13, EU:C:2015:173); tuomio 17.11.2016, Betriebsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883) ja tuomio 14.10.2020, KG (Peräkkäiset toimeksiannot vuokratyön yhteydessä) (C-681/18, EU:C:2020:823) ja tuomio 3.6.2021, TEAM POWER (C-784/19, EU:C:2021:427). Ks. myös unionin yleisen tuomioistuimen tuomio 13.12.2016, IPSO v. EKP (T-713/14, EU:T:2016:727).

UAB ”Manpower” Lit (jäljempänä vastaajana oleva työnantaja) [3] kantajina olevat vuokratyöntekijät E.S:n, M.L:n, M.P:n, V.V:n ja R.V:n (jäljempänä kantajat) asetti,[4] on unionin virasto, nimittäin Euroopan tasa-arvoinstituutti [5] (jäljempänä EIGE).

2. Kantajat väittävät, että vastaajana oleva työnantaja on syrjinyt heitä sekä kansallisen lainsäädännön että direktiivin 2008/104 vaatimusten vastaisesti, koska pääasian olosuhteissa EIGE maksoi heille pienempää palkkaa kuin se, jota he olisivat saaneet, jos heidät olisi otettu suoraan EIGE:n palvelukseen Euroopan talousyhteisön ja Euroopan atomienergiajärjestön virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen ja näiden yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen vahvistamisesta antaman asetuksen N:o 31 (ETY), 11 (Euratom) [6] mukaisesti.

3. Nyt esitetyillä kuudella ennakkoratkaisukysymyksellä halutaan siten selvittää, vaikuttaako pääasian ratkaisuun se, että käyttäjäyritys, jonka palvelukseen vastaajana oleva työnantaja kantajat asetti, on unionin virasto, ja jos vaikuttaa, missä määrin.

4. Olen tullut siihen tulokseen, että EIGE:n asemalla unionin virastona ei ole mitään merkitystä pääasian ratkaisun kannalta, koska asiakirja-aineiston perusteella se, että liettualaiset tuomioistuimet määräävät vastaajana olevan työnantajan maksamaan takautuvasti korvauksia kantajille, ei vaikuta selkeästi EIGE:n hallinnolliseen autonomiaan,[7] eikä tällaisella määräyksellä myöskään rikota henkilöstösääntöjä.[8] Näin on lähinnä siitä syystä, että pääasia koskee sellaista yksityisten välistä oikeusriitaa, joka edellyttää sen arvioimista, onko yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jonka erityinen ilmentymä direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohta on,[9] noudatettu ja jonka käsittelyyn EIGE osallistuu ainoastaan muuna osapuolena.

5. Lisäksi EIGE kuuluu direktiivin 2008/104 henkilölliseen soveltamisalaan direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”käyttäjäyritykset, jotka harjoittavat taloudellista toimintaa, riippumatta siitä, onko kyseessä voittoa tavoitteleva toiminta” osalta, koska mainittua direktiiviä ei voida tulkita siten, että unionin toimielimet, elimet, laitokset ja virastot on suljettu sen soveltamisalan ulkopuolelle.

3 Asiakirja-aineistossa UAB ”Manpower” Lit. nimetään valittajaksi. Koska se oli liettualaisessa tuomioistuimessa käydyssä ensimmäisen oikeusasteen menettelyssä vastaajana, sitä kutsutaan tässä ratkaisuehdotuksessa vastaajaksi.

4 Asiakirja-aineistossa E.S., M.L., M.P., V.V. ja R.V. nimetään valituksen vastapuoliksi. Koska he olivat liettualaisessa tuomioistuimessa käydyssä ensimmäisen oikeusasteen menettelyssä kantajina, heitä kutsutaan tässä ratkaisuehdotuksessa kantajiksi.

5 Ks. Euroopan tasa-arvoinstituutin perustamisesta 20.12.2006 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1922/2006 (EUVL 2006, L 403, s. 9). Ks. erityisesti sen 1 artikla. On huomattava, että EIGE ei ole SEU 13 artiklassa tarkoitettu unionin toimielin. Käsitettä ”toimielimet, elimet, laitokset ja virastot” käytetään perussopimuksissa yleisesti tarkoittamaan kaikkia perussopimuksilla tai johdetun oikeuden säädöksillä perustettuja elimiä. Ks. Euroopan unionin perusoikeuskirjan selitykset (EUVL 2007, C 303, s. 17), jotka koskevat perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohtaa. Ks. myös 25.9.2012 vahvistettu unionin tuomioistuimen työjärjestyksen konsolidoidun toisinnon 1 artiklan 2 kohdan a alakohta (EUVL 2012, L 265, s. 1), sellaisena kuin se on muutettuna 18.6.2013 (EUVL 2013, L 173, s. 65), 19.7.2016 (EUVL 2016, L 217, s. 69), 9.4.2019 (EUVL 2019, L 111, s. 73) ja 26.11.2019 (EUVL 2019, L 316, s. 103). Unionin virastoista ks. yleisesti esim. Kohtamäki, N., *Theorizing the legitimacy of EU regulatory agencies* (Lang, 2019) ja Busuioc, E., *European Agencies: Law and Practices of Accountability* (OUP, 2013).

6 EYVL 45, 14.6.1962, s. 1385–1386, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 22.3.2004 annetulla neuvoston asetuksella (EU, Euratom) N:o 723/2004 (EUVL 2004, L 124, s. 1) (jäljempänä henkilöstösäännöt). Siihen asetuksen N:o 31 osaan, joka koskee Euroopan yhteisöjen muuhun henkilöstöön sovellettavia palvelussuhteen ehtoja, viitataan jäljempänä muuta henkilöstöä koskevina palvelussuhteen ehtoina.

7 Ks. erityisesti SEUT 335 artikla.

8 Ks. erityisesti asetuksen N:o 1922/2006 6 artikla ja SEUT 335 ja SEUT 336 artikla.

9 Ks. analogisesti tuomio 5.6.2018, Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390, 46 kohta), joka koski määräaikaisesta työstä 18.3.1999 tehdyn puitesopimuksen, joka on Euroopan ammatillisen yhteisjärjestön (EAY), Euroopan teollisuuden ja työnantajain keskusjärjestön (UNICE) ja julkisten yritysten Euroopan keskuksen (CEEP) tekemästä määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta 28.6.1999 annetun neuvoston direktiivin 1999/70/EY (EYVL 1999, L 175, s. 43) liitteenä, 4 lausekkeen 1 kohtaa. Direktiivin 2008/104 johdanto-osan viidennessä perustelukappaleessa selitetään näiden kahden direktiivin välistä yhteyttä.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Unionin oikeus

6. Direktiivin 2008/104 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä direktiiviä sovelletaan työntekijöihin, joilla on työsopimus tai työsuhde työvoiman vuokrausyrityksen kanssa ja jotka on asetettu käyttäjäyritysten palvelukseen työskentelemään tilapäisesti niiden valvonnassa ja johdolla.

2. Tätä direktiiviä sovelletaan sekä julkisen että yksityisen sektorin yrityksiin, jotka ovat työvoiman vuokrausyrityksiä tai käyttäjäyrityksiä ja harjoittavat taloudellista toimintaa riippumatta siitä, onko kyseessä voittoa tavoitteleva toiminta.

3. Työmarkkinaosapuolia kuultuaan jäsenvaltiot voivat säätää, että tätä direktiiviä ei sovelleta työsopimuksiin tai työsuhteisiin, jotka on tehty julkisesti järjestetyn tai julkisista varoista tuetun erityisen ammatillisen koulutus- tai uudelleenkoulutusohjelman taikka työllistymistä edistävän ohjelman puitteissa.”

7. Direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Tarkoitus”, säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on huolehtia vuokratyöntekijöiden suojelusta ja parantaa vuokratyön laatua varmistamalla 5 artiklan mukaisen yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltaminen vuokratyöntekijöihin ja tunnustamalla työvoiman vuokrausyritykset työnantajiksi, ottaen samalla huomioon, että vuokratyön käytölle on vahvistettava asianmukaiset puitteet, joilla edistetään tehokkaasti työpaikkojen luomista ja joustavien työmuotojen kehittämistä.”

8. Direktiivin 2008/104 3 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, 1 kohdan d ja f alakohdassa ja 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

– –

d) ’käyttäjäyrityksellä’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, jolle ja jonka valvonnassa ja johdolla vuokratyöntekijä työskentelee tilapäisesti;

– –

f) ’keskeisillä työehdoilla’ laeissa, asetuksissa, hallinnollisissa määräyksissä, työehtosopimuksissa ja/tai muissa käyttäjäyrityksessä voimassa olevissa sitovissa yleisissä säännöksissä säädettyjä työehtoja, jotka liittyvät

   i) työaikaan, ylityöhön, taukoihin, lepoaikoihin, yötyöhön, lomiin ja yleisiin vapaapäiviin,

   ii) palkkaan.

2. Tämä direktiivi ei vaikuta kansallisessa lainsäädännössä oleviin palkan, työsopimuksen tai työsuhteen taikka työntekijän määritelmiin. – –”

9. Direktiivin 2008/104 työehtoja koskevaan II lukuun sisältyy 5 artikla, jonka otsikko on ”Yhdenvertaisen kohtelun periaate”. Sen 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Vuokratyöntekijän keskeisten työehtojen on oltava käyttäjäyrityksessä suoritettavan toimeksiannon ajan vähintään samanlaiset, joita häneen sovellettaisiin, jos kyseinen yritys olisi palkannut hänet suoraan hoitamaan samaa tehtävää.

_ _”

10. Asetuksen N:o 1922/2006 2 artiklan otsikko on ”Tavoitteet”, ja siinä säädetään seuraavaa:

”Instituutin yleisenä tavoitteena on myötävaikuttaa sukupuolten tasa-arvon edistämiseen ja vahvistaa sitä, mihin sisältyy tasa-arvon valtavirtaistaminen kaikissa yhteisön politiikoissa ja niihin perustuvissa kansallisissa politiikoissa, torjua sukupuoleen perustuvaa syrjintää ja lisätä Euroopan unionin kansalaisten tietoisuutta sukupuolten tasa-arvosta antamalla 3 artiklan mukaisesti teknistä apua yhteisön toimielimille, erityisesti komissiolle, sekä jäsenvaltioiden viranomaisille.”

11. Asetuksen N:o 1922/2006 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Tehtävät”, säädetään seuraavaa:

”1. Edellä 2 artiklassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi instituutin on:

a) kerättävä, analysoitava ja levitettävä asiaankuuluvia objektiivisia, vertailukelpoisia ja luotettavia tietoja sukupuolten tasa-arvosta, mukaan luettuina jäsenvaltioiden, yhteisön toimielinten, tutkimuskeskusten, kansallisten tasa-arvoelinten, valtiosta riippumattomien järjestöjen, työmarkkinaosapuolten, asian kannalta merkityksellisten kolmansien maiden ja kansainvälisten järjestöjen sille tiedoksi antamia tutkimustuloksia ja parhaita käytäntöjä, sekä ehdotettava aiheita lisätutkimusta varten;

b) kehitettävä menetelmiä tietojen objektiivisuuden, vertailukelpoisuuden ja luotettavuuden parantamiseksi Euroopan tasolla vahvistamalla arviointiperusteita, joilla parannetaan tietojen yhtenäisyyttä, ja otettava tasa-arvokysymykset huomioon tietoja kerätessään;

c) kehitettävä, analysoitava, arvioitava ja levitettävä soveltuvia menetelmiä, jotta voidaan tukea tasa-arvonäkökohdan sisällyttämistä osaksi kaikkia yhteisön politiikkoja ja niihin perustuvia kansallisia politiikkoja sekä tasa-arvon valtavirtaistamista kaikissa yhteisön toimielimissä ja elimissä;

d) toteutettava selvityksiä Euroopan tasa-arvotilanteesta;

e) perustettava Euroopan tasa-arvoverkosto, johon kuuluvat sukupuolten tasa-arvoasioita ja tasa-arvon valtavirtaistamista käsittelevät keskukset, elimet, järjestöt ja asiantuntijat, ja sovitettava yhteen sen toiminta, jotta voidaan tukea ja edistää tutkimusta, varmistaa käytettävissä olevien resurssien paras mahdollinen käyttö ja edistää tietojen vaihtoa ja levittämistä;

f) järjestettävä ad hoc -asiantuntijakokouksia instituutin tutkimustyön tueksi, rohkaistava tutkijoiden välistä tietojen vaihtoa ja edistettävä tasa-arvonäkökohtien sisällyttämistä heidän tutkimustyöhönsä;

g) järjestettävä Euroopan unionin kansalaisten tasa-arvoa koskevan tietoisuuden lisäämiseksi konferensseja, kampanjoita ja kokouksia Euroopan tasolla asiaan liittyvien sidosryhmien kanssa sekä toimitettava niiden tulokset ja päätelmät komissiolle;

h) levitettävä tietoa epätyypillisiä naisten ja miesten rooleja koskevista myönteisistä esimerkeistä kaikilla elämänaloilla, esitettävä toteamuksensa ja tehtävä aloitteita, joilla pyritään levittämään tietoa ja jatkamaan toimintaa tällaisten menestystarinoiden pohjalta;

i) kehitettävä vuoropuhelua ja yhteistyötä valtiosta riippumattomien järjestöjen ja tasa-arvoelinten, korkeakoulujen ja asiantuntijoiden, tutkimuskeskusten, työmarkkinaosapuolten sekä muiden kansallisella ja Euroopan tasolla aktiivisesti tasa-arvoa edistävien toimijoiden kanssa;

j) perustettava yleisölle avoin aineistokokoelma;

k) tarjottava tasa-arvon valtavirtaistamiseen liittyvää tietoa julkisille ja yksityisille organisaatioille; ja

l) tarjottava yhteisön toimielimille tietoa tasa-arvosta ja tasa-arvon valtavirtaistamisesta liittymisneuvotteluja käyvissä maissa ja ehdokasmaissa.

2. Instituutin on julkaistava vuosikertomus toiminnastaan.”

II Liettuan oikeus

12. Työvoiman vuokrausyritysten tarjoamasta työstä annettuun Liettuan tasavallan lakiin (Lietuvos Respublikos įdarbinimo per laikinojo įdarbinimo įmones įstatymas), sellaisena kuin se oli voimassa 1.5.2013–1.7.2017 eli siihen asti, kunnes uusi Liettuan tasavallan työsopimuslaki (Lietuvos Respublikos Darbo kodeksas, jäljempänä työsopimuslaki) tuli voimaan, sisältyi seuraava säännös:

”2 §. Tämän lain peruskäsitteet

– –

3. Käyttäjällä tarkoitetaan luonnollisia henkilöitä tai oikeushenkilöitä ja muita organisaatiorakenteita, joille ja joiden valvonnassa ja johdolla vuokratyöntekijä työskentelee tilapäisesti.”

13. Työsopimuslain 75 §:n 2 momentissa, joka tuli voimaan 1.7.2017, säädetään seuraavaa:

”Työvoiman vuokrausyrityksen on varmistettava, että vuokratyöntekijän käyttäjäyritykselle tehdystä työstä saama palkka on ainakin yhtä suuri kuin palkka, joka maksettaisiin, jos käyttäjäyritys olisi palkannut vuokratyöntekijän työsopimuksen perusteella samaan tehtävään, lukuun ottamatta tapauksia, joissa vuokratyöntekijät, jotka työskentelevät toistaiseksi voimassa olevien työvoiman vuokrausyrityksen työsopimusten perusteella, saavat työvoiman vuokrausyritykseltä palkkaa työtoimeksiantojen välillä ja tämä työtoimeksiantojen välillä saatava palkka on samansuuruinen kuin työtoimeksiannoissa saatava palkka. Käyttäjäyrityksellä on toissijainen vastuu täyttää velvollisuus maksaa vuokratyöntekijälle käyttäjäyritykselle tehdystä

työstä ainakin sama määrä kuin palkka, joka maksettaisiin, jos käyttäjäyritys olisi palkannut vuokratyöntekijän työsopimuksen perusteella samaan tehtävään.” [10]

14. Liettuan tasavallan lainsäätäjän työsopimuslakiin säätämien muutosten perusteella 75 §:n 2 momenttiin lisättiin 6.6.2017 seuraava virke.

”2. – – Tätä velvollisuutta täyttäessään käyttäjäyrityksen on, jos työvoiman vuokrausyritys sitä pyytää, annettava tiedot käyttäjäyrityksen palveluksessa oleville, vastaavaan ryhmään kuuluville työntekijöille maksettavasta palkasta.”

III Tosiseikat, menettely ja ennakkoratkaisukysymykset

15. Vastaajana oleva työnantaja valittiin vuonna 2012 sopimuspuoleksi hankintamenettelyssä, joka koski vuokrahenkilöstöpalvelujen tarjoamista EIGE:lle, [11] joka osallistuu pääasian käsittelyyn muuna osapuolena. Vastaajana oleva työnantaja teki EIGE:n kanssa sopimuksen, jossa määritettiin tilanteet, joissa EIGE tarvitsee vuokrahenkilöstöä, tarvittavan henkilöstön profiilityypit ja -ryhmät sekä työehdot. Sopimuksella oli tarkoitus avustaa julkisessa palvelussuhteessa olevaa EIGE:n henkilöstöä, täyttää tilapäisesti henkilöstön tavanomaisia tehtäviä täydentävät ja erityishankkeista seuraavat tehtävät, järjestää EIGE:lle ruuhka-apua määrätyksi ajaksi sekä helpottaa tiettyihin määriteltyihin syihin perustuvista poissaoloista aiheutuvaa henkilöstövajetta EIGE:ssä. Vuokrahenkilöstöä ei ollut tarkoitus ottaa EIGE:n julkisessa palvelussuhteessa olevaksi henkilöstöksi, eli siihen ei ollut tarkoitus soveltaa henkilöstösääntöjä eikä sitä ollut tarkoitus ottaa palvelukseen henkilöstösääntöjen mukaisesti. [12]

16. Vastaajana oleva työnantaja käynnisti hakumenettelyt näihin EIGE:n henkilöstötarpeita vastaaviin tehtäviin ja julkaisi verkkosivustollaan rekrytointi-ilmoituksen sekä työpaikkailmoituksia. Ilmoituksissa annettiin lyhyt kuvaus työtehtävistä ja avoinna oleviin toimiin vaadittavasta pätevyydestä. [13]

17. Kantajat tekivät vastaajana olevan työnantajan kanssa vuokratyösopimukset. Vastaajana oleva työnantaja sitoutui maksamaan kantajille tuntipalkkaa, jonka määrä vaihteli työsuhteen aikana. Maksettavat tuntipalkat olivat seuraavat: dokumentaatioavustaja 5,20 euroa, viestintäavustaja 5,20 euroa, hallintoavustaja 4,34 euroa, IT-tukihenkilö 5,20 euroa ja henkilöstöavustaja 4,34 euroa. [14]

18. Vuokratyösopimuksissa oli liite, jossa mainittiin, että käyttäjäyritys oli EIGE. Liitteissä myös ilmoitettiin, keiden EIGE:n henkilöstön jäsenten vastuulla oli opastaa sovittujen työtehtävien hoitamisessa. [15]

10 Työvoiman vuokrausyritysten tarjoamasta työstä annetun lain 3 §:n 3 momentissa säädettiin samoin.

11 EIGE väitti unionin tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa, että tämä on unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta 25.10.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 (EUVL 2012, L 298, s. 1) mukaista. Kyseinen asetus ei ole enää voimassa.

12 Komission kirjallisten huomautusten mukaan.

13 Komission kirjallisten huomautusten mukaan.

14 Komission kirjallisten huomautusten mukaan.

15 Komission kirjallisten huomautusten mukaan.

19. Työsopimusten oli määrä olla voimassa siihen asti, kunnes ne päätettäisiin käyttäjäyritys EIGE:n määräyksestä. Kaikkien kantajien kanssa tehdyt työsopimukset oli päätetty 1.1.2019 mennessä. Kantajat hakivat maksamatta jääneitä palkkasaatavia takautuvasti Darbo ginčų komisijassa (jäljempänä työriitalautakunta).

20. Työriitalautakunta totesi direktiivin 2008/104 ja työsopimuslain 75 §:n 2 momentin nojalla 20.6.2018 tekemässään päätöksessä, että vastaajana oleva työnantaja oli syrjinyt kantajia, koska heille oli maksettu pienempää palkkaa kuin se, jota he olisivat saaneet, jos heidät olisi otettu suoraan EIGE:n palvelukseen. Työriitalautakunta totesi, että vuokratyösopimuksilla palkatut työntekijät olivat hoitaneet EIGE:n vakinaisen henkilöstön tehtäviä. Työriitalautakunta katsoi, että kantajille olisi pitänyt maksaa samaa palkkaa kuin se, jota EIGE:n sopimussuhteisille toimihenkilöille maksetaan tehtäväryhmän II palkkaluokassa 4 (avustavat ja sihteerin tehtävät, toimiston hoitoon liittyvät ja muut vastaavat tekniset tehtävät, jotka suoritetaan virkamiesten tai väliaikaisten toimihenkilöiden valvonnassa).[16] Se määräsi vastaajana olevan työnantajan suorittamaan maksamatta jääneet palkkasaatavat takautuvasti kuuden kuukauden ajalta vuoden 2018 kuluessa.[17]

21. Vastaajana oleva työnantaja valitti työriitalautakunnan päätöksestä Vilniaus miesto apylinkės teismasiin (Vilnan alioikeus, Liettua), joka hylkäsi valituksen 20.2.2019 antamallaan tuomiolla. Vastaajana oleva työnantaja valitti tästä tuomiosta Vilniaus apygardos teismasiin (alueellinen tuomioistuin, Vilna, Liettua). Kyseinen tuomioistuin hylkäsi valituksen 20.6.2019 antamallaan määräyksellä.

22. Vastaajana oleva työnantaja teki asiassa kassaatiovalituksen ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen. Tämä totesi 30.12.2019 tekemässään päätöksessä, että pääasiassa oli tullut esiin unionin oikeuden tulkintaa ja soveltamista koskevia kysymyksiä. Näin ollen se esitti unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Miten direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohtaan sisältyvä käsite ’julkisen sektorin yritys’ on ymmärrettävä? Onko Euroopan unionin virastoja, kuten [Euroopan tasa-arvoinstituuttia (EIGE)], pidettävä direktiivissä 2008/104 tarkoitettuina julkisen sektorin yrityksinä?

2) Mihin toimijaan (työvoiman vuokrausyritykseen, käyttäjäyritykseen, ainakin toiseen tai mahdollisesti kumpaankin näistä) sovelletaan direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdan nojalla taloudellisen toiminnan harjoittamista koskevaa edellytystä? Onko EIGE:n katsottava toiminta-alueidensa ja tehtäviensä, sellaisina kuin ne määritellään [asetuksen N:o 1922/2006] 3 ja 4 artiklassa, perusteella harjoittavan taloudellista toimintaa, sellaisena kuin tämä käsite määritellään direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa?

3) Voidaanko direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 ja 3 kohtaa tulkita siten, että direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät ne julkisen ja yksityisen sektorin työvoiman vuokrausyritykset tai käyttäjäyritykset, jotka eivät ole direktiivin 1 artiklan 3 kohdassa tarkoitettujen työsuhteiden osapuolia ja jotka eivät harjoita sen 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa?

16 Muuta henkilöstöä koskevat palvelussuhteen ehdot, 80 artikla.

17 Komission kirjallisten huomautusten mukaan.

4) Onko direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan säännöksiä, jotka koskevat vuokratyöntekijöiden keskeisiä työehtoja ja etenkin palkkausta, sovellettava täysimääräisesti Euroopan unionin virastoihin, joihin sovelletaan unionin työoikeuden erityissäännöksiä ja SEUT 335 ja SEUT 336 artiklaa?

5) Onko jäsenvaltion lainsäädäntö (Liettuan työsopimuslain 75 §), jolla direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan säännökset ulotetaan koskemaan kaikkia vuokratyövoimapalvelujen käyttäjiä (EU:n toimielimet mukaan luettuina), SEUT 335 ja SEUT 336 artiklassa vahvistetun EU:n toimielinten hallinnollisen autonomian periaatteen ja Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavissa henkilöstösäännöissä vahvistettujen palkkojen laskemista ja maksamista koskevien sääntöjen vastainen?

6) Kun otetaan huomioon, että kaikki toimet (tehtävät), joihin EIGE rekrytoi työntekijöitä suoraan, sisältävät työtehtäviä, joita voivat suorittaa yksinomaan ne työntekijät, jotka työskentelevät Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen alaisina, voidaanko vuokratyöntekijöiden hoitamia toimia (tehtäviä) pitää direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ’samoina tehtävinä’?”

23. Kirjallisia huomautuksia unionin tuomioistuimelle esittivät kantajat, Liettuan tasavalta ja komissio. Istuntoa ei pidetty, mutta unionin tuomioistuin esitti kirjallisia kysymyksiä, joihin EIGE ja komissio vastasivat.

IV Yhteenveto kirjallisista huomautuksista

24. Kantajat korostavat, että EIGE ei ole asianosaisena eikä vastaajana pääasiassa eikä EIGE siten ole työsopimuslain 75 §:n 2 momentin mukaisesti vastuussa kantajien palkkojen maksamisesta. Asianosaiset ovat kumpikin liettualaisia yksityisiä, eikä EIGE:n kansainvälinen asema voi heikentää direktiivissä 2008/104 annettua suojaa. Tämä aiheuttaisi sosiaalisia jännitteitä.

25. Vakiintuneen oikeuskäytännön ja direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdan sanamuodon perusteella ei voida automaattisesti sulkea pois sitä, että voittoa tavoittelemattomat toimijat harjoittavat ”taloudellista toimintaa”.[18] Taloudellisella toiminnalla tarkoitetaan kaikkea toimintaa, johon liittyy liiketoimia, riippumatta siitä, mitä intressejä tällä toiminnalla tavoitellaan. EIGE:n eri toiminnat (esim. koulutus, tiedotus, tilastojen laadinta) ovat luonteeltaan taloudellisia, koska niiden harjoittaminen edellyttää liiketoimia, kuten maksujen suorittamista. Vapaaehtoistoiminta on ainoa, jota ei pidetä taloudellisena toimintana.

26. Sellainen direktiivin 2008/104 tulkinta, joka oikeuttaisi EIGE:n kaltaiset unionin virastot syrjimään vuokratyöntekijöitä sillä perusteella, että henkilöstösääntöjen mukaisesti palkatulla EIGE:n henkilöstöllä on erityisasema, joka ei ole rinnastettavissa vuokratyöntekijöiden asemaan, olisi ristiriidassa direktiivin 2008/104 tavoitteiden kanssa.

[18] Kantajat viittaavat 17.11.2016 annettuun tuomioon Betreibsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883).

27. Se, ettei taloudellisen toiminnan käsitettä sisällytetty Liettuan lainsäädäntöön silloin, kun direktiivi 2008/104 pantiin täytäntöön työsopimuslain 75 §:llä, on yhteensopivaa unionin oikeuden kanssa.[19] 19 jäsenvaltiota on pannut direktiivin 2008/104 täytäntöön samalla tavoin kuin Liettua.

28. Kantajat väittävät, että oli ilmeistä, että EIGE olisi voinut palkata henkilöstöä suoraan henkilöstösääntöjen mukaisesti hoitamaan samoja hallinnollisia tehtäviä kuin ne, joihin kantajat palkattiin.[20] Sillä on valtuudet palkata henkilöstöä suoraan tehtäviin, jotka vaihtelevat ruumiillisista töistä, kuten vahtimestarin ja siivoojan tehtävistä, aina ylemmän tason johtotehtäviin. Vuokratyöntekijöiden hoitamia tehtäviä pitäisi verrata EIGE:n vakinaisen henkilöstön tehtäviin.

29. Kantajat esittivät kansallisissa tuomioistuimissa useita todisteita (sähköposteja, lausuntoja jne.) siitä, että he eivät tosiasiallisesti hoitaneet pelkästään avustavia tehtäviä vaan myös tehtäviä, jotka oli varattu ainoastaan EIGE:n suoraan palkkaamalle henkilöstölle (esim. suunnittelu ja talousarvion hallinnointi). Tämä on tosiseikkoja koskeva kysymys, joka on otettava huomioon, vaikka oikeudelliselta kannalta EIGE:n vakinaisen henkilöstön tehtäviä ja kantajien tehtäviä ei voidakaan rinnastaa toisiinsa.

30. Lopuksi kantajat korostavat, että heidät otettiin palvelukseen vuokratyöntekijöinä 22–36 kuukauden pituisiksi ajoiksi. EIGE päätti työsopimukset sen jälkeen, kun kantajat olivat hakeneet palkkasaatavien maksamista takautuvasti. Kantajille maksetut palkat vaihtelivat 700 euron ja 800 euron välillä, mikä on noin kolmasosa suoraan palkatun ja samoissa tehtävissä työskentelevän EIGE:n henkilöstön palkasta.

31. Liettuan tasavalta huomauttaa ensimmäisestä ennakkoratkaisukysymyksestä, että vuokratyöntekijöiden syrjintäkiellon periaate on unionin sosiaalioikeuden periaate, jota ei voida tulkita suppeasti.[21] Direktiivin 2008/104 laaja soveltumisala kuvastuu kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 kohdassa työntekijän käsitteelle annetussa laajassa tulkinnassa.[22] Työntekijöiden suojelua koskevien unionin säännösten tulkintaa koskevan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan kyseisiin säännöksiin tehtyjä poikkeuksia on tulkittava siten, että niiden soveltamisala ulottuu ainoastaan siihen, mikä on ehdottoman välttämätöntä näillä poikkeuksilla suojattavien intressien turvaamiseksi.[23]

32. Edellä esitetyn valossa kaikkien direktiivin 2008/104 henkilölliseen soveltamisalaan tehtävien poikkeuksien on oltava selkeitä ja täsmällisiä.[24] Vuokratyöntekijöiden käytön rajoittaminen EIGE:n kaltaisissa julkisoikeudellisissa elimissä ei siten perustu yhteenkään direktiivin 2008/104 4 artiklan 1 kohdassa mainituista syistä.[25] Vuokratyöntekijöiden suojan heikentäminen

19 Tässä yhteydessä kantajat viittaavat direktiivin 2008/104 tavoitteisiin, sellaisina kuin ne on kuvattu saman direktiivin 2 artiklassa, ja sisämarkkinoihin vaikuttavien direktiivien saattamisesta osaksi kansallista lainsäädäntöä 12.7.2004 annettuun komission suositukseen (EUVL 2005, L 98 s. 47).

20 Työtehtävien osalta kantajat viittaavat muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen 80 artiklaan ja siinä mainittuihin neljään tehtäväryhmään.

21 Liettuan tasavalta viittaa 5.6.2018 annettuun tuomioon Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390, 36–38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Direktiivin 2008/104 tavoitteiden osalta viitataan lisäksi kyseisen direktiivin johdanto-osan 10 ja 12 perustelukappaleeseen ja 2 ja 5 artiklaan.

22 Se viittaa 17.11.2016 annettuun tuomioon Betriebsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883, 36 kohta).

23 Se viittaa 14.10.2010 annettuun tuomioon Union syndicale Solidaires Isère (C-428/09, EU:C:2010:612, 40 kohta).

24 Tässä yhteydessä Liettuan tasavalta viittaa direktiivin 2008/104 1 artiklan 3 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa säädettyihin poissulkemisiin.

25 Ks. yleisesti tuomio 17.3.2015, AKT (C-533/13, EU:C:2015:173). Ks. myös tuomio 14.10.2020, KG (Peräkkäiset toimeksiannot vuokratyön yhteydessä) (C-681/18, EU:C:2020:823, 43 kohta).

pelkästään sillä perusteella, että käyttäjäyrityksellä oleva oikeusperusta poikkeaa jäsenvaltion julkisoikeudessa säädetystä oikeusperustasta, merkitsisi uuden perusteen sallimista perusteettomaan syrjintään. Käytännössä on jo selvää, että palkatessaan vuokratyöntekijöitä toimielinten ja virastojen on noudatettava sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jossa ne sijaitsevat. [26]

33. Liettuan tasavalta väittää, että direktiivillä 2008/104 toteutetaan perusoikeuksia, jotka on suojattu Euroopan unionin perusoikeuskirjan 31 artiklassa. Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdasta seuraa, että kumpiakin sovelletaan EIGE:hen, joka on käyttäjäyritys. Lojaliteettivelvoitteensa mukaan toimielinten on työnantajina toimiessaan otettava huomioon unionin tasolla annettu lainsäädäntö. [27]

34. Toisen ja kolmannen ennakkoratkaisukysymyksen osalta Liettuan tasavalta yhtyy komission näkemykseen. [28] Jäsenvaltioilla, kuten Liettualla, on oikeus säätää laajemmasta soveltamisalasta kuin direktiivissä 2008/104, joka on vähimmäistason yhdenmukaistamisdirektiivi, ja laajentaa sitä käyttäjäyrityksiin, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa, [29] joten ei ole tarpeen ratkaista, harjoittaako EIGE direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa.

35. Neljännestä ja viidennestä ennakkoratkaisukysymyksestä Liettuan tasavalta toteaa, että koska henkilöstösäännöissä ei ole tästä erityisesti säädetty, vuokratyöntekijöiden asettamiseen unionin viraston palvelukseen tilanteessa, jossa tämä toimii käyttäjäyrityksenä, sovelletaan direktiivin 2008/104 5 artiklaa ja sen täytäntöön panemiseksi annettua jäsenvaltion lainsäädäntöä (mm. SEUT 335 artiklan nojalla). Tämä on tilintarkastustuomioistuimen kanta, ja se on kyseenalaistanut seitsemän unionin viraston, mukaan lukien EIGE:n, toiminnan lainmukaisuuden direktiivin 2008/104 noudattamisen kannalta. [30]

36. Direktiivin 2008/104 täytäntöön panemiseksi annetuilla Liettuan säännöksillä ei loukata unionin toimielinten autonomian periaatetta eikä rikota henkilöstösäännöissä vahvistettuja palkanlaskentasääntöjä. Kaikesta unionin toimielinten, elinten, laitosten ja virastojen erilaisesta kohtelusta on säädettävä välittömästi sovellettavassa unionin lainsäädännössä.

37. Kuudennen ennakkoratkaisukysymyksen osalta Liettuan tasavalta korostaa, että direktiivin 2008/108 5 artiklan 1 kohta on yhdenvertaisen kohtelun periaatteen konkreettinen ilmentymä. [31] Kyseisen direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa käytetty ilmaus ”sama tehtävä” mahdollistaa työntekijöiden hypoteettisen vertailun. Sitä ei voida tulkita suppeasti esimerkiksi siten, että tehtävien on oltava identtisiä; muuten siinä säädettyä velvoitetta olisi liian helppo kiertää. Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että EIGE:n tarkoituksena oli palkata vuokratyöntekijöitä avustamaan EIGE:n julkisessa palvelussuhteessa olevia toimihenkilöitä, hoitamaan muun muassa täydentäviä tehtäviä sekä helpottamaan henkilöstövajetta. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että kantajien työsopimukset ja heidän tosiasiallisesti hoitamansa työtehtävät huomioon ottaen kaikki vuokratyöntekijät hoitivat kokonaan tai osittain EIGE:n vakinaiselle henkilöstölle kuuluvia tehtäviä. Se, että vuokratyöntekijät voivat työskennellä sairauslomalla tai

26 Se viittaa 13.12.2016 annettuun tuomioon IPSO v. EKP (T-713/14, EU:T:2016:727, 28 ja 95 kohta).

27 Se viittaa 13.12.2016 annettuun tuomioon IPSO v. EKP (T-713/14, EU:T:2016:727, 96, 105 ja 106 kohta) ja 19.9.2013 annettuun tuomioon uudelleenkäsittely komissio v. Strack (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, 39 kohta).

28 Se viittaa asiakirjaan COM(2014)176 final.

29 Se viittaa direktiivin 2008/104 9 artiklaan ja 17.11.2016 annettuun tuomioon Betreibsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883, 44–47 kohta).

30 EUVL 2019, C 417, s. 1 (https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2019.417.01.0001.01.FRA&toc=OJ:C:2019:417:TOC), 1.33 ja 2.30 kohta. Ks. myös 1.33 ja 2.30 kohta.

31 Tässä viitataan 5.6.2018 annettuun tuomioon Grupo Norte Facility (C-574/16, EU:C:2018:390, 46 kohta).

vanhempainvapaalla olevien virkamiesten tai toimihenkilöiden sijaisina, kumoaa väitteen, jonka mukaan julkisessa palvelussuhteessa olevien henkilöiden tehtäviä ei saa antaa henkilöille, joihin ei sovelleta henkilöstösääntöjä.

38. Komissio väittää ensimmäisestä ja toisesta ennakkoratkaisukysymyksestä, että sekä työvoiman vuokrausyritysten että käyttäjäyritysten on harjoitettava direktiivin 2008/14 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa. Myös kyseisen säännöksen syntyhistoria tukee tätä tulkintaa. [32]

39. Komissio kuitenkin myöntää, että direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdan sanamuodon perusteella EIGE:tä ei voida jättää sen soveltamisalan ulkopuolelle siitä syystä, että se on julkinen yritys. Komissio väittää, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan EIGE ei harjoita taloudellista toimintaa [33] ja että näin on ensisijaisesti siksi, että se ei tarjoa tavaroita tai palveluja tietyillä markkinoilla eikä kilpaile toisen yrityksen tarjoamien tavaroiden tai palvelujen kanssa.

40. Komissio ehdottaa, että kolmas ennakkoratkaisukysymys muotoillaan uudelleen seuraavasti: ”Onko direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä sellaisille jäsenvaltion säännöksille, joiden mukaan direktiiviä 2008/104 sovelletaan työvoiman vuokrausyrityksiin tai käyttäjäyrityksiin, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa?” Komissio ehdottaa, että tähän kysymykseen vastataan kieltävästi. [34]

41. Neljännestä ja viidennestä ennakkoratkaisukysymyksestä komissio on sitä mieltä, että direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan mukainen yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että kantajia kohdellaan samalla tavoin kuin työntekijöitä, jotka EIGE on palkannut suoraan Liettuan oikeuden nojalla eikä työvoiman vuokrausyritysten välityksellä, mutta ei samalla tavoin kuin henkilöstösääntöjen mukaisesti palkattuja työntekijöitä. [35] EIGE päätti palkata tilapäiset työntekijät kyseisen jäsenvaltion oikeuden nojalla, ja unionin oikeuden mukaan tämä on täysin oikeutettu päätös, joka perustuu SEUT 272 ja SEUT 335 artiklaan. Kyseisissä määräyksissä vahvistettu oikeus tehdä sopimuksia koskee myös työsopimuksia ja palvelujen hankintasopimuksia. [36] Tällainen palvelukseenotto on lainvastaista vain, jos sillä pyritään välttämään henkilöstösääntöjen soveltamista, [37] mutta toimielimillä on laaja harkintavalta valitessaan henkilöstön palkkaamiseen parhaiten soveltuvia keinoja. Tämä harkintavalta antaa enemmän joustovaraa kuin sopimussuhteisten toimihenkilöiden ryhmään sovellettavat ehdot. [38]

32 Komissio viittaa tältä osin alkuperäisen direktiiviehdotuksensa (COM/2002//0149 final) 1 artiklan 2 kohtaan, 20.3.2002 annettuun Euroopan parlamentin lainsäädäntöpäätöslauselmaan ja 28.11.2002 annettuun komission muutettuun ehdotukseen.

33 Komissio tukeutuu 24.5.2011 annettuun tuomioon komissio v. Belgia (C-47/08, EU:C:2011:334, 96 kohta); 6.9.2011 annettuun tuomioon Scattolon (C-108/10, EU:C:2011:542, 44 kohta) ja 17.11.2016 annettuun tuomioon Betriebsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883, 44 ja 47 kohta). Se tukeutuu myös asetuksen N:o 1922/2006 johdanto-osan 10 perustelukappaleeseen ja 2 ja 3 artiklaan ja 4 artiklan 1 kohtaan.

34 Tässä yhteydessä komissio viittaa direktiivin 2008/104 johdanto-osan 23 perustelukappaleeseen, 9 artiklan 1 kohtaan ja 11 artiklaan, kyseisen direktiivin oikeusperustaan eli SEUT 153 artiklan 2 kohtaan (entinen EY 137 artiklan 2 kohta), SEUT 153 artiklan 4 kohtaan sekä 18.10.1990 annettuun tuomioon Dzodzi (C-297/88 ja C-197/89, EU:C:1990:360, 39–42 kohta); 17.7.1997 annettuun tuomioon Leur-Bloem (C-28/95, EU:C:1997:369, 33 kohta) ja 19.11.2019 annettuun tuomioon TSN ja AKT (C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981, 48 kohta). Unionin tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa komissio lisää, että tällaiset kansalliset säännökset eivät saa olla ristiriidassa SEUT 336 artiklan kanssa, jossa vahvistetaan unionin autonomia henkilöstösääntöjen suhteen.

35 Komissio huomauttaa, että henkilöstösäännöillä säännellään toimielinten ja niiden henkilöstöjen välistä oikeussuhdetta ja luodaan niille vastavuoroisia oikeuksia ja velvollisuuksia. Komissio viittaa 22.2.2006 annettuun tuomioon Adam v. komissio (T-342/04, EU:T:2006:61, 34 kohta) ja 12.7.2011 annettuun tuomioon komissio v. Q (T-80/09 P, EU:C:2011:347, 41 kohta).

36 Komissio viittaa 19.7.1999 annettuun tuomioon Mammarella v. komissio (T-74/98, EU:T:1999:159, 39 ja 40 kohta). Tuomio 6.12.1989, Mulfinger ym. v. komissio (C-249/87, EU:C:1989:614, 10 kohta).

37 Tuomio 6.12.1989, Mulfinger ym. v. komissio (C-249/87, EU:C:1989:614, 11 ja 14 kohta).

38 Komissio viittaa 24.11.2015 annettuun tuomioon komissio v. D’Agostino (T-670/13, EU:C:2015:877, 32 kohta).

42. Komissio toteaa vielä, että koska direktiivit on osoitettu jäsenvaltioille, niiden ei voida sellaisenaan katsoa asettavan velvoitteita toimielimille niiden ja niiden henkilöstön välisissä suhteissa.[39] SEUT 336 artiklan mukaan unionin toimielimet vahvistavat näitä suhteita koskevat säännöt, joten direktiivejä sovelletaan suoraan ainoastaan poikkeuksellisesti,[40] vaikkakin niitä voidaan käyttää apuna määritettäessä unionin toimielinten velvollisuuksia suhteessa unionin julkisiin tehtäviin,[41] ja toimielinten on työnantajina toimiessaan otettava huomioon unionin lainsäädäntö.[42] Tämä pätee ainoastaan henkilöstösääntöjen soveltamisalaan kuuluviin virkamiehiin ja toimihenkilöihin, eikä tämä siten koske kantajia.

43. Tämän vuoksi kantajien tilanne on direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan mukaan rinnastettava sellaisen henkilöstön tilanteeseen, jonka EIGE on palkannut suoraan Liettuan oikeuden mukaisesti työvoiman vuokrausyrityksen toimimatta välittäjänä, eikä julkisessa palvelussuhteessa olevan unionin henkilöstön tilanteeseen. Tällaista lähestymistapaa voidaan pitää yhteensopivana unionin toimielinten autonomian periaatteen kanssa. Henkilöä, jota ei ole palkannut unionin toimielin vaan jäsenvaltion oikeuden mukaan perustettu oikeushenkilö, ei voida pitää hallintoviranomaiseen rinnastettavan tahon palkkaamana, eikä hän voi siten saada Euroopan unionin toimihenkilön asemaa.[43] Sellainen direktiivin 2008/104 tulkinta, jonka mukaan tilapäiset toimihenkilöt voidaan tosiasiallisesti rinnastaa sopimussuhteisiin toimihenkilöihin, voisi loukata unionin autonomiaa[44] ja aiheuttaa ylitsepääsemättömiä käytännön ongelmia.[45] Komissio pohtii, olisiko käsiteltävään asiaan sovellettava Euroopan unionin erioikeuksista ja vapauksista tehtyä pöytäkirjaa (N:o 7).[46]

44. Kuudennesta ennakkoratkaisukysymyksestä komissio toteaa, että jäsenvaltion tuomioistuimen on tarkastettava, ovatko kantajat hoitaneet hallintotehtäviä vai pikemminkin muita EIGE:n ”pääasialliseen toimintaan” liittyviä ja sen perustamisasetuksen mukaisia tehtäviä, sen selvittämiseksi, oliko sen tarkoituksena välttää soveltamasta henkilöstösääntöjä. Se kuitenkin katsoo, ettei EIGE ylittänyt harkintavaltansa rajoja, kun se palkkasi vuokratyöntekijöitä Liettuan lain mukaisesti. Hallintoavustajan työtä ei voida pitää tehtävänä, joka kuuluu EIGE:n ”pääasiallisena toimintana” sen itsensä hoidettavaksi.[47] Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole toimivaltainen uudelleenluokittelemaan käsiteltäviä työsopimuksia muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen mukaisiksi sopimuksiksi, koska kantajat eivät tehneet sopimuksiaan EIGE:n kanssa vaan vastaajana olevan työnantajan (joka on työvoiman vuokrausyritys) kanssa ja koska EIGE osallistuu pääasian käsittelyyn muuna osapuolena.

39 Tässä yhteydessä komissio viittaa 4.12.2018 annettuun tuomioon Carreras Sequeros ym. v. komissio (T-518/16, EU:T:2018:873, 60 kohta) (muutoksenhaku vireillä asiassa C-119/19 P).

40 Tässä yhteydessä komissio viittaa esim. 19.9.2013 annettuun tuomioon uudelleenkäsittely komissio v. Strack (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570, 46 kohta).

41 Komissio viittaa 7.2.2019 annettuun tuomioon RK v. neuvosto (T-11/17, EU:T:2019:65, 68 ja 70 kohta).

42 Tuomio 4.12.2018, Carreras Sequeros ym. v. komissio (T-518/16, EU:T:2018:873, 61 kohta).

43 Komissio viittaa 6.7.2001 annettuun määräykseen Dubigh ja Zaur-Gora v. komissio (T-375/00, EU:T:2001:181, 21 kohta).

44 Komissio viittaa 3.10.1985 annettuun tuomioon Tordeur (232/84, EU:C:1985:392, 27 kohta).

45 Nimittäin sen, mitkä sopimussuhteisen toimihenkilön palkanosat olisi otettava huomioon; ja mikä verotusjärjestelmä olisi otettava huomioon silloin, kun kansallisen järjestelmän ja unionin järjestelmän mukaiset ehdot ovat täysin erilaiset.

46 EUVL 2016, C 202, s. 266.

47 Komissio viittaa 6.12.1989 annettuun tuomioon Mulfinger ym. v. komissio (C-249/87, EU:C:1989:614).

V Asian tarkastelu

A Ennakkoratkaisukysymysten uudelleenmuotoilu

45. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen. [48]

46. Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että unionin tuomioistuinta pyydetään ratkaisemaan, kuuluvatko EIGE:n kaltaiset unionin virastot direktiivissä 2008/104 tarkoitetun käyttäjäyrityksen käsitteen soveltamisalaan, ja jos kuuluvat, tarkoittaako se, että Liettuan tasavalta on pannut käyttäjäyrityksen käsitteen täytäntöön säätämällä, että siihen sisältyvät myös yritykset, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa, sitä, että vuokratyöntekijöiden asettamiseen tällaisten yritysten palvelukseen sovelletaan direktiiviä 2008/104; jos näin ei ole, harjoittaako EIGE direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetulla tavalla ”taloudellista toimintaa riippumatta siitä, onko kyseessä voittoa tavoitteleva toiminta”; ja jos näin on, onko katsottava, että yhdenvertaista kohtelua koskevan direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan soveltamisella EIGE:hen käyttäjäyrityksenä ja sellaiseen yksityisten väliseen oikeusriitaan, jonka käsittelyyn EIGE osallistuu ainoastaan muuna osapuolena, rajoitetaan EIGE:n hallinnollista autonomiaa [49] ja rikotaan henkilöstösääntöjä.

47. Näin ollen ehdotan, että nyt käsiteltävät kuusi ennakkoratkaisukysymystä muotoillaan uudelleen seuraaviksi neljäksi kysymykseksi.

1) Ovatko EIGE:n kaltaiset unionin virastot direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja käyttäjäyrityksiä, jotka määritellään saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa?

2) Onko direktiiviä 2008/104 tulkittava siten, että siinä suljetaan pois direktiivin soveltaminen vuokratyöntekijöiden asettamiseen sellaisten käyttäjäyritysten palvelukseen, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa?

3) Onko EIGE:n toiminta-alueita ja tehtäviä, jotka määritellään asetuksen N:o 1922/2006 3 ja 4 artiklassa, pidettävä direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna taloudellisena toimintana?

4) Kun kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimet ovat todenneet, että kaikki vuokratyöntekijöiden toimet ja tehtävät sisältävät työtehtäviä, joita voivat hoitaa yksinomaan ne työntekijät, jotka ovat henkilöstösääntöjen mukaisessa palvelussuhteessa, voidaanko kyseisiä vuokratyöntekijöiden toimia ja tehtäviä pitää direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ”samoina tehtävinä” vai onko direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan tällainen tulkinta yhteensopimaton EIGE:n hallinnollisen autonomian ja/tai henkilöstösääntöjen kanssa? [50]

48 Esim. tuomio 17.12.2020, Generalstaatsanwaltschaft Hamburg (C-416/20 PPU, EU:C:2020:1042, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Ks. asetuksen N:o 1922/2006 6 artikla ja SEUT 335 ja SEUT 336 artikla.

50 Ks. asetuksen N:o 1922/2006 6 artikla ja SEUT 335 ja SEUT 336 artikla.

VI Vastaukset ennakkoratkaisukysymyksiin, sellaisina kuin ne ovat uudelleenmuotoiltuina

A Vastaus ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen

48. Ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi. Unionin virastot, kuten EIGE, ovat direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja käyttäjäyrityksiä, sellaisina kuin ne määritellään direktiivin 2008/104 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa.

49. Unionin yleinen tuomioistuin on jo todennut, että unionin toimielin, nimittäin Euroopan keskuspankki, on direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu käyttäjäyritys, vaikkakaan se ei täsmentänyt, miten se tähän toteamukseen päätyi.[51] Ehkä tämä toteamus oli johdonmukainen seuraus siitä, että unionin toimielimet olivat jo kauan ennen direktiivin 2008/104 antamista käyttäneet työvoiman vuokrausyrityksiä täyttääkseen tilapäisiä henkilöstötarpeita kyseisen toimielimen sijaintipaikan kansallisen oikeuden mukaisilla työsopimuksilla.[52]

50. Lisäksi virkamiestuomioistuin totesi vuonna 2006, että se, että määräaikainen työsopimus oli tehty kansainvälisoikeudellisen yksikön kanssa, ei vielä sinänsä tarkoittanut, että direktiivin 1999/70 ja sen liitteenä olevan puitesopimuksen tulkintaa koskevalla unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöllä ei ollut merkitystä käsiteltävänä olleen asian kannalta.[53] Tämän valossa yhdyn Liettuan tasavallan argumenttiin (ks. edellä 32 kohta), jonka mukaan unionin toimielinten, sellaisina kuin ne on määritelty SEU 13 artiklassa, tai unionin virastojen[54] jättäminen direktiivin 2008/104 soveltamisalan ulkopuolelle edellyttää sitä, että siitä säädetään selkeästi.

51. Direktiivissä 2008/104 ei ole tällaista selkeää säännöstä. Direktiivin 2008/104 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa ”käyttäjäyritys” päinvastoin määritellään laajasti ”luonnolliseksi henkilöksi tai oikeushenkilöksi, jolle ja jonka valvonnassa ja johdolla vuokratyöntekijä työskentelee tilapäisesti”, kun taas asetuksen N:o 1922/2006 5 artiklassa säädetään, että ”instituutti on oikeushenkilö. Sillä on kaikissa jäsenvaltioissa laajin kansallisen lainsäädännön mukaan oikeushenkilöille kuuluva oikeuskelpoisuus. Erityisesti se voi hankkia ja luovuttaa kiinteää ja irtainta omaisuutta sekä olla asianosaisena oikeudenkäynneissä”. Näin ollen myös asiayhteyden tarkastelu, jossa direktiivin 2008/104 3 artiklan 1 kohdan d alakohtaa ja 1 artiklan 2 kohtaa tulkitaan asetuksen N:o 1922/2006 valossa, viittaa siihen, että EIGE:n kaltaiset virastot täyttävät direktiivissä 2008/104 tarkoitetun käyttäjäyrityksen kriteerit.[55]

52. Sanamuodosta on todettava, että ainoa käyttäjäyrityksen käsitteen rajaus sisältyy 1 artiklan 2 kohtaan, jossa sitä täydennetään ilmauksella ”harjoittavat taloudellista toimintaa riippumatta siitä, onko kyseessä voittoa tavoitteleva toiminta” (ks. jäljempänä 64–71 kohta). Kumpikaan direktiiviin 2008/104 tehdyistä poikkeuksista ei liity erityisesti tai nimenomaisesti unionin virastoihin; 1 artiklan 3 kohta liittyy ”työsopimuksiin tai työsuhteisiin, jotka on tehty julkisesti järjestetyn tai julkisista varoista tuetun erityisen ammatillisen koulutus- tai uudelleenkoulutusohjelman taikka työllistymistä edistävän ohjelman puitteissa”

51 Tuomio 13.12.2016, IPSO v. EKP (T-713/14, EU:T:2016:727, 102 kohta).

52 Ks. esim. tuomio 3.10.1985, Tordeur (232/84, EU:C:1985:392) ja määräys 6.7.2001, Dubigh ja Zaur-Gora v. komissio (T-375/00, EU:T:2001:181). Jälkimmäinen koski vuokratyöntekijän asettamista komission palvelukseen Manpower-nimisestä työvoiman vuokrausyrityksestä. Ks. myöhemmin esim. määräys 15.9.2010, Briot (C-386/09, EU:C:2010:526).

53 Tuomio 26.10.2006, Landgren v. Euroopan koulutussäätiö (F-1/05, EU:F:2006:112). Direktiivin 2008/104 ja direktiivin 1999/70 välisestä suhteesta ks. edellä alaviite 9.

54 Edellä alaviite 5.

55 Siitä, miten ”asiayhteys” vaikuttaa unionin toimenpiteiden tulkintaan, ks. ratkaisuehdotukseni Pinckernelle (C-535/15, EU:C:2016:996, 40 kohta).

ja 4 artiklan 1 kohta ”yleisen edun mukaisiin syihin, jotka liittyvät erityisesti vuokratyöntekijöiden suojeluun, työterveys- ja työturvallisuusvaatimuksiin tai tarpeeseen varmistaa, että työmarkkinat toimivat moitteettomasti ja että väärinkäytöksiä ehkäistään”. Direktiivin 2008/104 5 artiklan 2–4 kohdassa, jotka koskevat yhdenvertaisen kohtelun rajoituksia, ei missään kohden viitata unionin virastoihin.

53. Myöskään direktiivin 2008/104 päämäärät ja tavoitteet eivät tue unionin virastojen sulkemista käyttäjäyrityksen käsitteen ulkopuolelle. Direktiivin kaksi tavoitetta ovat joustavien työmuotojen kehittäminen ja niihin sovellettavan sosiaalilainsäädännön suurempi yhdenmukaistaminen. Yhdenmukaistetulla sosiaalilainsäädännöllä pyritään joustavuuden ja turvallisuuden välisen tasapainon löytämiseen työmarkkinoilla, ja sitä kutsutaan joustoturvaksi (”flexicurity”).[56] Direktiivin 2008/104 2 artiklassa mainitaan neljä päämäärää: vuokratyöntekijöiden suojelu, yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattamisen varmistaminen, työpaikkojen luominen ja joustavien työmuotojen kehittäminen. Direktiivillä pyritään siten edistämään sitä, että vuokratyöntekijät saavat vakituisen työpaikan käyttäjäyrityksessä.[57] Työpaikkojen luominen ja työmarkkinoille osallistuminen ja sijoittuminen ovat sen keskeisiä tavoitteita.[58] Asiakirja-aineistosta ei käy ilmi, että näiden tavoitteiden ja unionin virastojen tarjoamien tehtävien välillä olisi minkäänlaista ristiriitaa. EIGE toimii aktiivisesti Liettuan työmarkkinoilla, eikä myöskään 1 artiklan 2 kohdan syntyhistoria viittaa siihen, että EIGE:n kaltaiset virastot jäisivät sen soveltamisalan ulkopuolelle.[59]

54. Käyttäjäyrityksen käsitettä on tulkittava laajasti,[60] jottei vaaranneta direktiivin 2008/104 tavoitteita ja näin ollen sen tehokasta vaikutusta rajoittamalla liiallisesti ja kohtuuttomasti sen soveltamisalaa. Näin on siksi, että unionin tuomioistuin on päätynyt samaan johtopäätökseen siltä osin kuin on kyse direktiivin 2000/104 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa ja 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun vuokratyöntekijän käsitteen merkityksestä.[61] Samaa vaatimusta on välttämättä sovellettava myös niihin direktiivin 2000/104 säännöksiin, joita pääasiassa on pyydetty tulkitsemaan.

B Vastaus toiseen ennakkoratkaisukysymykseen

55. Toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi. Direktiiviä 2008/104 on tulkittava siten, että se on esteenä saman direktiivin soveltamiselle vuokratyöntekijöiden asettamiseen sellaisten käyttäjäyritysten palvelukseen, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa.

56. On myönnettävä, että unionin tuomioistuin on katsonut voivansa ottaa tutkittavaksi unionin oikeussääntöjä koskevia ennakkoratkaisupyyntöjä sellaisissa tapauksissa, joissa siitä huolimatta, että pääasian tosiseikat eivät suoraan kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, kyseisiä oikeussääntöjä sovelletaan kansallisen oikeuden nojalla tässä oikeudessa unionin oikeussääntöjen

56 Ks. julkisasiamies Sharpstonin tarkastelu ratkaisuehdotuksessa KG (Peräkkäiset toimeksiannot vuokratyön yhteydessä) (C-681/18, EU:C:2020:300, erityisesti 36 kohta lähdeviittauksineen).

57 Tuomio 14.10.2020, KG (Peräkkäiset toimeksiannot vuokratyön yhteydessä) (C-681/18, EU:C:2020:823, 51 kohta). Unionin tuomioistuin viittaa direktiivin 2008/104 johdanto-osan 15 perustelukappaleeseen ja 6 artiklan 1 ja 2 kohtaan.

58 Ibid., 50 kohta. Unionin tuomioistuin viittaa johdanto-osan 11 perustelukappaleeseen.

59 Direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdan valmistelutöistä ks. asiantuntijaryhmän ”Transposition of Directive 2008/104/EC on Temporary agency work” raportti, Euroopan komissio, elokuu 2011, s. 6–9 (jäljempänä asiantuntijaryhmän raportti vuodelta 2011).

60 Huomattakoon, että 17.11.2016 annetussa tuomiossa Betriebsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:883) oli kyse siitä, harjoittiko työvoiman vuokrausyritys taloudellista toimintaa. Tätä kysymystä ei tarkasteltu käyttäjäyrityksen kannalta.

61 Ibid., 36 kohta.

sisältöön tehdyn viittauksen vuoksi.[62] Näihin on sisältynyt tapauksia, joissa kansallisessa tilanteessa noudatetaan jäsenvaltion lainsäädännön nojalla unionin oikeudessa annettuja ratkaisuja, ja kyse on voinut olla myös täysin jäsenvaltion sisäisestä tilanteesta.[63] Kuten julkisasiamies Bobek hiljattain huomautti, unionin tuomioistuin on katsonut, että kun kansallisessa lainsäädännössä noudatetaan muiden kuin asianomaisen unionin toimen soveltamisalaan kuuluvien tilanteiden ratkaisemiseksi mainitussa toimessa tehtyjä ratkaisuja, on olemassa selvä unionin intressi siihen, että kyseisestä toimesta omaksuttuja säännöksiä tulkitaan yhtenäisesti tulkintaerojen välttämiseksi tulevaisuudessa.[64]

57. Toisin kuin Liettuan tasavalta ja komissio katsovat (ks. edellä 34 ja 40 kohta), nk. Dzodzi-oikeuskäytännön, jossa tämä periaate vahvistettiin,[65] soveltamiselle pääasiaan on olemassa ainakin neljä estettä.

58. Ensinnäkin oikeuskäytännössä on yhtenä päälinjana sen kansallisen oikeuden säännöksen määrittäminen, jonka nojalla unionin oikeussääntöä sovelletaan ”suoraan ja ehdottomasti” sellaisessa asiayhteydessä, josta ei säädetä kyseisessä oikeussäännössä.[66] Asiakirja-aineistosta ei ilmene, että tällainen selkeästi muotoiltu säännös olisi olemassa, ja ilmauksen ”harjoittavat taloudellista toimintaa” poisjättäminen työsopimuslain 75 §:n 2 momentista ei yksinään riitä täyttämään tätä edellytystä.[67]

59. Toiseksi unionin tuomioistuin on todennut, että Dzodzi-sääntöä ei voida soveltaa tilanteisiin, jotka kyseisen direktiivin mukaan jäävät sen soveltamisalan ulkopuolelle.[68] Direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa esitetty täsmennys ”käyttäjäyritykset[, jotka] harjoittavat taloudellista toimintaa riippumatta siitä, onko kyseessä voittoa tavoitteleva toiminta” jäisi merkityksettömäksi, jos direktiivin 2008/104 noudattamisen edellyttämät lait ulotettaisiin koskemaan vuokratyöntekijöiden asettamista sellaisten käyttäjäyritysten palvelukseen, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa.

60. Kolmanneksi, kun oikeuskäytäntöä tarkastellaan hieman laajemmin ja omaksutaan julkisasiamies Bobekin ehdottama lähestymistapa, ratkaisevaa on se, käyttikö lainsäätäjä sitä unionin säännöstä, jota unionin tuomioistuinta on pyydetty tulkitsemaan, asiayhteydessä, joka oli liian kaukana sen alkuperäisestä asiayhteydestä.[69] Alkuperäinen asiayhteys rajoittuu taloudellista toimintaa harjoittaviin käyttäjäyrityksiin, vaikkakin sitä on rajattu direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohtaan sisältyvällä täsmennyksellä ”riippumatta siitä, onko kyseessä voittoa tavoitteleva toiminta”.[70] Direktiivin soveltaminen näiden rajausten ulkopuolella merkitsisi sen soveltamisalan laajentamista kaukaiseen ja rajattomaan asiayhteyteen, mikä on suoraan ristiriidassa direktiivin 1 artiklan 2 kohdan sanamuodon kanssa.

62 Tuomio 24.10.2019, Belgian valtio (C-469/18 ja C-470/18, EU:C:2019:895, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Ks. esim. tuomio 30.1.2020, I.G.I. (C-394/18, EU:C:2020:56, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

64 Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:649, 2 kohta). Ks. myös esim. tuomio 7.11.2018, K ja B (C-380/17, EU:C:2018:877, 35 kohta).

65 Tuomio 18.10.1990, Dzodzi (C-297/88 ja C-197/89, EU:C:1990:360).

66 Tuomio 7.11.2018, K ja B (C-380/17, EU:C:2018:877, 36 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. lisäksi esim. tuomio 28.3.1995, Kleinwort Benson (C-346/93, EU:C:1995:85, 20 kohta), tuomio 4.6.2020, C.F. (Verotarkastus) (C-430/19, EU:C:2020:429, 26 kohta) ja tuomio 10.9.2020, Tax-Fin-Lex (C-367/19, EU:C:2020:685, 21 kohta).

67 Ks. tästä erityisesti tuomio 10.12.2020, J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:1011).

68 Tuomio 18.10.2012, Nolan (C-583/10, EU:C:2012:638, 33, 34, 43 ja 54 kohta).

69 Julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:649, 50 kohta).

70 Ks. vastaavasti tuomio 10.12.2020, J & S Service (C-620/19, EU:C:2020:1011, 46 ja 47 kohta).

61. Neljänneksi on huomautettava, että direktiivillä 2008/104 luodaan suojapuitteet[71] vuokratyöntekijöiden vähimmäissuojan parantamiseksi[72] heidän keskeisten työehtojensa osalta.[73] Unionin tuomioistuimen suuri jaosto on todennut vähimmäistason yhdenmukaistamisdirektiiveistä, että kun jäsenvaltio päättää käyttää harkintavaltaansa toteuttaakseen niissä säädettyjä vähimmäisvaatimuksia tiukempia toimenpiteitä,[74] se ei sovella unionin oikeutta perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.[75] Sen vuoksi direktiivi 2008/104 ei myöskään voi olla merkityksellinen tulkittaessa Liettuan lainsäädäntöä siltä osin kuin on kyse yrityksistä, jotka eivät harjoita direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua taloudellista toimintaa ja joiden palvelukseen vuokratyöntekijät on asetettu.[76] Tämä pätee kaikkiin 19 jäsenvaltioon, jotka ovat panneet direktiivin 2008/104 täytäntöön samalla tavalla kuin Liettua (ks. edellä 27 kohta).

C Vastaus kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen

62. Kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi. EIGE:n toiminta-alueita ja tehtäviä, sellaisina kuin ne on määritelty asetuksen N:o 1922/2006 3 ja 4 artiklassa, on pidettävä direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

63. Näin on seuraavista syistä.

64. Ensinnäkin unionin tuomioistuin on toisen unionin sosiaalipoliittisen toimenpiteen, nimittäin työntekijöiden oikeuksien turvaamista yrityksen tai liikkeen taikka yritys- tai liiketoiminnan osan luovutuksen yhteydessä koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 12.3.2001 annetun neuvoston direktiivin 2001/23/EY,[77] yhteydessä tulkinnut suppeasti tilanteita, joissa julkiset yritykset suljetaan direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle sillä perusteella, että ne eivät harjoita ”taloudellista toimintaa”, ja katsonut, että tällaisten tilanteiden ulkopuolelle jäävät ainoastaan ”julkishallinnon rakenteen uudelleenjärjestäminen ja hallinnollisten tehtävien siirtäminen hallintoyksiköltä toiselle”.[78] Se, että EIGE on viranomainen, ei sellaisenaan ole

71 Direktiivin 2008/104 johdanto-osan 12 perustelukappale.

72 Direktiivin 2008/104 johdanto-osan 18 perustelukappale. Ks. myös tuomio 14.10.2020, KG (Peräkkäiset toimeksiannot vuokratyön yhteydessä) (C-681/18, EU:C:2020:823).

73 Direktiivin 2008/104 johdanto-osan 14 perustelukappale.

74 Direktiivin 2008/104 9 artiklan 1 kohta.

75 Tuomio 19.11.2019, TSN ja AKT (C-609/17 ja C-610/17, EU:C:2019:981, 52 kohta). Sen 50 kohdassa unionin tuomioistuin totesi, että ”pääasioissa kyseessä olevat tilanteet eroavat tässä suhteessa tilanteesta, jossa unionin toimella annetaan jäsenvaltioille vapaus valita useista soveltamistavoista tai harkinta- tai arviointivalta, joka on erottamaton osa kyseisellä toimella luotua järjestelmää, ja myös tilanteesta, jossa tällaisella toimella sallitaan se, että jäsenvaltiot toteuttavat erityistoimenpiteitä, joilla pyritään myötävaikuttamaan toimen päämäärän toteutumiseen”. Ks. myös julkisasiamies Hoganin ratkaisuehdotus KV (Asumistuki) (C-94/20, EU:C:2021:155) ja julkisasiamies Bobekin ratkaisuehdotus Asociația ”Forumul Judecătorilor din România” ym. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19 ja C-355/19, EU:C:2020:746, 190–194 kohta). Tiedostan, että direktiivi 2008/104, toisin kuin asiassa TSN ja AKT kyseessä ollut direktiivi, ei sisällä erityissäännöksiä, joiden nojalla jäsenvaltiot voisivat ottaa käyttöön työntekijöiden suojelun kannalta suotuisampia toimenpiteitä. Direktiivi 2008/104 on kuitenkin vähimmäistason yhdenmukaistamisdirektiivi, ja Liettuan antamat täytäntöönpanosäännökset ovat siinä säädettyjä vaatimuksia tiukempia.

76 On kuitenkin huomautettava, että vaikka oikeudenmukaisia ja kohtuullisia työooloja ja työehtoja koskevaan perusoikeuskirjan 31 artiklaan erottamattomasti kuuluva velvoite ei koske työntekijöiden asettamista tällaisten yritysten palvelukseen, siinä on silti kunnioitettava kumpaakin perusoikeutta, sellaisina kuin ne taataan Liettuan laissa ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä. Ks. erityisesti julkisasiamies Saugmandsgaard Øen ratkaisuehdotus komissio v. Unkari (Maatalousmaan tuotto- tai käyttöoikeus) (C-235/17, EU:C:2018:971). Tämä pätee kaikkiin 19 jäsenvaltioon, jotka ovat panneet direktiivin 2008/104 täytäntöön samalla tavalla kuin Liettua.

77 EYVL 2001, L 82, s. 16.

78 Julkisasiamies Szpunarin ratkaisuehdotus ISS Facility Services (C-344/18, EU:C:2019:1009, 41 kohta), jossa viitataan 15.10.1996 annettuun tuomioon Henke (C-298/94, EU:C:1996:382, 14 kohta); 26.9.2000 annettuun tuomioon Mayeur (C-175/99, EU:C:2000:505, 33 kohta) ja 11.11.2004 annettuun tuomioon Delahaye (C-425/02, EU:C:2004:706, 30 kohta).

esteenä sen kuulumiselle direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan käyttäjäyrityksenä.[79] Kuten edellä 67 ja 68 kohdassa esitetystä EIGE:n tehtävien ja toiminta-alueiden (ks. asetuksen N:o 1922/2006 3 ja 4 artikla) ja sen tavoitteiden (2 artikla) tarkastelusta ilmenee, EIGE:n ei voida katsoa harjoittavan toimintaa, johon liittyy julkisen vallan käyttöä.[80]

65. Toiseksi direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdan syntyhistoria ja unionin tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö puoltavat kyseisen direktiivin laajaa tulkintaa, jotta estetään vilpillinen kilpailu;[81] taloudellisen toiminnan käsitettä tulkitaan yleensä laajasti[82] riippumatta siitä, millä unionin toimivaltaan kuuluvalla alalla tämä kysymys tulee esiin.[83] Tämä on pidettävä mielessä sovellettaessa pääasiaan tulkintaa, jonka unionin tuomioistuin antoi direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitetusta taloudellisen toiminnan käsitteestä 17.11.2016 antamassaan tuomiossa Betriebsrat der Ruhrlandklinik.[84] Näin ollen on seuraavaksi selvitettävä, harjoittaako EIGE toimintaa, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla.[85]

66. Tässä yhteydessä on huomautettava, että asetuksen N:o 1922/2006 14 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan instituutin tuloihin sisältyvät ”suoritetuista palveluista saadut maksut”, joten unionin lainsäätäjä on tarkoittanut, että EIGE olisi markkinatoimija, vaikkakin sitä on tähän asti, kuten EIGE unionin tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa totesi, rahoittanut yksinomaan komissio.

67. Lisäksi asetuksen N:o 1922/2006 tavoitteista, jotka vahvistetaan kyseisen asetuksen 2 artiklassa, voidaan johtaa useita tavaroiden tai palvelujen tarjoamiselle avoimia markkinoita: kansallisiin politiikkoihin ja unionin politiikkoihin vaikuttaminen on perinteisesti ollut kaupallisten lobbaajien tehtävä; EIGE:llä ei ole Euroopan laajuista monopolia teknisen avun tarjoamisessa unionin toimielimille ja jäsenvaltioiden viranomaisille kansalaisten tietoisuuden lisäämiseksi sukupuolten tasa-arvosta; eikä tasa-arvon valtavirtaistamisen edistämistä kaikissa unionin politiikoissa ja niihin perustuvissa kansallisissa politiikoissa ole asetuksessa N:o 1922/2006 jätetty EIGE:n yksinomaiseen toimivaltaan, vaan siihen osallistuu suuri joukko eri toimijoita.

68. EIGE:n tehtäviin, sellaisina kuin ne luetellaan 3 artiklassa, sisältyy lukuisia esimerkkejä toiminnasta, jossa tarjotaan tavaroita tai palveluja ja johon kaupalliset yritykset osallistuvat. Selvimpiä esimerkkejä ovat tietojen levittäminen sukupuolten tasa-arvosta muun muassa tutkimuskeskuksille, kansallisille tasa-arvoelimille, valtiosta riippumattomille järjestöille ja työmarkkinaosapuolille (3 artiklan 1 kohdan a alakohta); soveltuvien menetelmien levittäminen unionin toimielimille ja jäsenvaltioiden viranomaisille (3 artiklan 1 kohdan c alakohta);

79 Ibid.

80 Esim. tuomio 20.7.2017, Piscarreta Ricardo (C-416/16, EU:C:2017:574, 34 ja 35 kohta).

81 Ks. työmarkkinaosapuolten kanta, joka ilmenee edellä alaviitteessä 59 mainitusta asiantuntijaryhmän raportista vuodelta 2011, s. 8.

82 Esim. kuten ratkaisuehdotuksessani TopFit ja Biffi (C-22/18, EU:C:2019:181, 53 kohta) huomautin, unionin tuomioistuin katsoi 11.4.2000 antamassaan tuomiossa Deliège (C-51/96 ja C-191/97, EU:C:2000:199, 51 kohta), joka koski vapaan liikkuvuuden rajoittamista, että urheilutulosten perusteella myönnetyt julkiset stipendit ja yksityiset sponsorisopimukset olivat kaikki merkityksellisiä määritettäessä sitä, harjoittiko amatööriurheilija taloudellista toimintaa. Unionin tuomioistuin ei 13.6.2019 antamassaan tuomiossa TopFit ja Biffi (C-22/18, EU:C:2019:497) epäröinyt todeta, että Biffillä oli unionin kansalaisena oikeus SEUT 21 artiklassa tarkoitettuun vapaaseen liikkuvuuteen, vaikka asia koskikin amatööriurheilijoita; taloudellisen toiminnan harjoittamisen käsitteestä kilpailuoikeuden alalla ks. esim. tuomio 1.7.2008, MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376).

83 Yhdyn julkisasiamies Saugmandsgaard Øen lähestymistapaan, kun hän totesi ratkaisuehdotuksessaan Betriebsrat der Ruhrlandklinik (C-216/15, EU:C:2016:518, 47 kohta), että koska taloudellisen toiminnan harjoittamisen määritelmä ei käy selkeästi ilmi direktiivin 2008/104 sisällöstä tai sitä koskevista valmisteluasiakirjoista, unionin tuomioistuin saattoi tukeutua sille muilla unionin oikeuden aloilla annettuun merkitykseen.

84 C-216/15, EU:C:2016:883.

85 Ibid., 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

selvitysten toteuttaminen Euroopan tasa-arvotilanteesta (3 artiklan 1 kohdan d alakohta); konferenssien järjestäminen (3 artiklan 1 kohdan g alakohta) ja vuoropuhelun kehittäminen muiden toimijoiden (3 artiklan 1 kohdan i alakohta). Muiden toimijoiden eli ”muiden laitosten, elimien ja toimivaltaisten kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen” toiminnasta säädetään 4 artiklan 3 kohdassa.

69. Myönnän, että EIGE toteaa unionin tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa, että sen päätehtävänä on tietojen kerääminen, analysointi ja levittäminen ja että se on ainoa miesten ja naisten tasa-arvoa koskevien vertailukelpoisten tietojen lähde sekä unionin että jäsenvaltioiden tasolla. Edellä esitetty lainsäädäntö kuitenkin osoittaa, ettei tämä ole sen ainoaa toimintaa.

70. Vaikka asiakirja-aineistosta ilmenee, että kaikki EIGE:n toiminta rahoitetaan nykyään unionin varoista eikä asetuksen N:o 1922/2006 14 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitetuilla suoritetuista palveluista saaduilla maksuilla, tämä ei suinkaan estä toteamasta, että se harjoittaa taloudellista toimintaa. Näin on siksi, että direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdasta seuraa, että sillä, tavoitteleeko käyttäjäyritys voittoa, ei ole mitään merkitystä.[86] Direktiivistä 2001/23 antamassaan oikeuskäytännössä unionin tuomioistuin on katsonut, että palvelut, joita suoritetaan yleisen edun nimissä voittoa tavoittelematta ilman, että niihin liittyisi julkisen vallan käyttöä, ja joilla kilpaillaan voittoa tavoittelevien toimijoiden tarjoamien palvelujen kanssa, voidaan katsoa taloudelliseksi toiminnaksi.[87] Toisin kuin EIGE ja komissio kirjallisiin kysymyksiin antamissaan vastauksissa väittivät, merkitystä ei siis ole sillä, harjoittaako EIGE toimintaansa kilpailutarkoituksessa; merkitystä on ainoastaan sillä, onko kyseisillä markkinoilla *muita yrityksiä*, jotka tarjoavat kilpailevia palveluita. EIGE:n tehtävien säätäminen unionin toimivaltaan kuuluviksi (asetuksen N:o 1922/2006 4 artiklan 1 kohta) ei sekään poista sitä, että EIGE harjoittaa taloudellista toimintaa, kun otetaan huomioon unionin laaja toimivalta siltä osin kuin on kyse sukupuolten tasa-arvosta, jonka edistäminen on yleisen edun mukaista.

71. Lopuksi on muistutettava, että direktiivin 2008/104 soveltamisalan laaja tulkinta on perusteltua, jottei vaarannettaisi direktiivin 2008/104 tavoitteita ja sen tehokasta vaikutusta (ks. edellä 54 kohta).

D Vastaus neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen

72. Neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava myöntävästi. Kun jäsenvaltion tuomioistuimet ovat todenneet, että kaikki vuokratyöntekijöiden toimet ja tehtävät sisältävät työtehtäviä, joita voivat hoitaa yksinomaan ne työntekijät, jotka ovat henkilöstösääntöjen mukaisessa palvelussuhteessa, kyseisiä vuokratyöntekijöiden toimia ja tehtäviä on pidettävä direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ”samoina tehtävinä”. Tällainen tulkinta on yhteensopiva EIGE:n hallinnollisen autonomian[88] ja henkilöstösääntöjen kanssa.

73. Näin on seuraavista syistä.

[86] Toisin kuin EIGE perusteluissaan väittää, sillä, ettei EIGE ole yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 28.11.2006 annetun direktiivin 2006/112 (EUVL 2006, L 347, s. 1) 9 artiklassa tarkoitettu verovelvollinen, ei siksi ole merkitystä. Ks. komission asiakirja ARES(2018) 4985586-28/09/2018.

[87] Tuomio 20.7.2017, Piscarreta Ricardo (C-416/16, EU:C:2017:574, 34 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). On huomattava, että määräaikaista työtä koskevasta puitesopimuksesta annettua direktiiviä 1999/70, johon direktiivi 2008/104 liittyy (ks. edellä alaviite 9), sovelletaan julkishallinnon ja muiden julkisen sektorin toimijoiden kanssa tehtyihin määräaikaisiin työsopimuksiin. Ks. tuomio 25.10.2018, Sciotto (C-331/17, EU:C:2018:859, 43 kohta). Tämä asiayhteys tarkoittaa, että direktiivissä 2008/104 tarkoitetun taloudellisen toiminnan käsitteen ulkopuolelle olisi jätettävä ainoastaan keskeisiä julkisia tehtäviä hoitavat julkiset elimet.

[88] Ks. asetuksen N:o 1922/2006 6 artikla ja SEUT 335 ja SEUT 336 artikla.

74. Ensinnäkin pääasian olosuhteissa vastaajana oleva työnantaja on se, joka on vastuussa direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun yhdenvertaisen kohtelun velvoitteen laiminlyönnistä. Kuten kantajat korostavat (edellä 24 kohta), ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyytää tulkitsemaan 5 artiklan 1 kohtaa voidakseen määrittää, mitkä ovat vastaajana olevan työnantajan Liettuan lain mukaiset vastuut kantajiin nähden, eikä EIGE:n vastuita. Kirjallisissa huomautuksissa käyty näkemystenvaihto siitä, missä määrin unionin direktiiveihin sisältyviä velvoitteita sovelletaan unionin toimielimiin niiden toimiessa työnantajina, on siis jokseenkin turha,[89] koska kyseiset tuomiot koskevat kaikki unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettuja kanteita, joissa kyseinen toimielin oli omien virkamiestensä tekemien valitusten vastapuolena.[90] Ne koskevat siis direktiivien vaikutuksia unionin toimielimiin suhteessa ”niiden henkilöstöön”.[91]

75. Toiseksi ei ole tarpeen selvittää, onko EIGE:n autonomiaa tai henkilöstösääntöjen soveltamista rajoitettu, koska kantajat ainoastaan vaativat vastaajalta – eivätkä EIGE:ltä – sitä, että heille maksetaan takautuvasti palkkasaatavat, jotka tämä väitetysti on heille velkaa, eivätkä sitä, että heidän määräaikaiset työsopimuksensa muutetaan vakinaisiksi. Kysymys ei siten ole siitä, että Liettuan tuomioistuimet olisivat henkilöstösääntöjen ja unionin toimielinten autonomian periaatteen vastaisesti katsoneet, että kantajat ovat unionin virkamiehen tai muun toimihenkilön asemassa.[92] Toisin kuin komissio väittää, pääasia eroaa siten tuomiossa Tordeur omaksutusta ratkaisusta,[93] johon komissio unionin tuomioistuimen kirjallisiin kysymyksiin antamassaan vastauksessa vetosi, koska kyseisessä asiassa vuokratyöntekijä pyrki vetoamaan ennakkoratkaisupyynnössä Belgian oikeuden säännökseen, joka olisi edellyttänyt, että Euroopan komissio muuttaa määräaikaisen sopimuksen toistaiseksi voimassa olevaksi sopimukseksi. Mainitussa tuomiossa todettiin seuraavaa:

”Pitää paikkansa, että vuokratyöntekijältä ei voida evätä sosiaalista suojelua pelkästään sillä perusteella, että hänet on asetettu yhteisöjen toimielimen palvelukseen. Tällaista suojelua ei kuitenkaan voida antaa tavalla, joka loukkaa yhteisöjen toimielinten riippumattomuutta tällä alalla – – toistaiseksi voimassa oleva sopimus voi nimittäin syntyä ainoastaan tältä osin toimivaltaiseksi

89 Liettuan tasavalta, edellä 33 kohta, ja komissio, edellä 42 kohta.

90 Ks. esim. tuomio 19.9.2013, uudelleenkäsittely komissio v. Strack (C-579/12 RX-II, EU:C:2013:570); tuomio 13.12.2016, IPSO v. EKP (T-713/14, EU:T:2016:727, 105 ja 106 kohta) ja tuomio 7.2.2019, RK v. neuvosto (T-11/17, EU:T:2019:65). Perustoista, joiden nojalla direktiivit voivat sitoa unionin toimielimiä, ks. Cortese, B. ”Reasonableness of legislative choices and protection against (discriminatory) dismissal of temporary staff: does the approach of the Court of Justice of the European Union to judicial review and judicial control meet high rule of law standards?” (2012) 12, *Era Forum* 641, 650 ja 651.

91 Tuomio 4.12.2018, Carreras Sequeros ym. v. komissio (T-518/16, EU:T:2018:873, 60 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös tuomio 24.9.2019, VF v. EKP (T-39/18, ei julkaistu, EU:T:2019:683).

92 Tuomio 11.3.1975, Porrini ym. (65/74, EU:C:1975:38, 14 ja 15 kohta). Ks. myös tuomio 9.11.2000, Vitari (C-126/99, EU:C:2000:609, 31 kohta) ja tuomio 8.9.2005, AB (C-288/04, EU:C:2005:526, 31 kohta). Ennakkoratkaisupyynnössä tuodaan esiin, että unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä, asetusten (EU) N:o 1296/2013, (EU) N:o 1301/2013, (EU) N:o 1303/2013, (EU) N:o 1304/2013, (EU) N:o 1309/2013, (EU) N:o 1316/2013, (EU) N:o 223/2014, (EU) N:o 283/2014 ja päätöksen N:o 541/2014/EU muuttamisesta sekä asetuksen (EU, Euratom) N:o 966/2012 (EUVL 2018, L 193, s. 1) kumoamisesta 18.7.2018 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU, Euratom) N:o 2018/1046 kielletään tehtävien siirtäminen henkilöille, jotka eivät työskentele henkilöstösääntöjen alaisina. Tämä kysymys ei kuitenkaan tule esiin pääasiassa, joka koskee ainoastaan palkkoja.

93 Tuomio 3.10.1985, 232/84, EU:C:1985:392.

nimetyn viranomaisen päätöksellä, eikä siten, että sen jäsenvaltion, jossa kyseinen toimielin sijaitsee, tiettyjä tilapäistä työtä koskevia lainsäännöksiä ei ole noudatettu siitäkään huolimatta, että kansallinen tuomioistuin tekisi tätä koskevan päätöksen.” [94]

76. Asiakirja-aineistosta ei ilmene, että kukaan muu kuin vastaajana oleva työnantaja olisi vastuussa kantajien hakemien saatavien maksamisesta tai direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa mainitusta velvoitteesta, jonka mukaan ”vuokratyöntekijän keskeisten työehtojen” on oltava ”käyttäjäyrityksessä suoritettavan toimeksiannon ajan vähintään samanlaiset, joita häneen sovellettaisiin, jos kyseinen yritys olisi palkannut hänet suoraan hoitamaan samaa tehtävää”. [95]

77. On huomattava, ettei kyseisessä säännöksessä määritellä direktiivissä 2008/104 tarkoitettua ”palkkaa” [96] ja että direktiivissä 2008/104 on muita säännöksiä, jotka voivat väitetysti rajoittaa EIGE:n autonomiaa, kuten 10 artikla, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat määrätä käyttäjäyrityksille seuraamuksia. Tämä riippuu kuitenkin kyseisen seuraamuksen luonteesta ja kunkin yksittäistapauksen olosuhteista. Pääasiassa on kyse ainoastaan 3 artiklan f alakohdan ii alakohdassa tarkoitetuista palkkaan liittyvistä työehdoista ja siitä, miten palkka laskettaisiin, jotta nämä palkkaehdot olisivat vähintään samanlaiset kuin ne, joita kantajiin sovellettaisiin, jos heidät olisi palkattu suoraan 5 artiklan 1 kohdan mukaisesti. Tosiseikkoja koskevat toteamukset huomioon ottaen Liettuan tuomioistuinten tukeutuminen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen 80 artiklaan on täysin johdonmukaista, enkä voi yhtyä komission väitteisiin, joiden mukaan tästä aiheutuu ylitsepääsemättömiä vaikeuksia (ks. edellä alaviite 45).

78. EIGE ja komissio väittävät, että direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdan ilmaus ”jos kyseinen yritys olisi palkannut hänet suoraan hoitamaan samaa tehtävää” tarkoittaa, että vuokratyöntekijöitä on verrattava tilapäisiin työntekijöihin, jotka EIGE on palkannut *suoraan* Liettuan oikeuden mukaisesti eikä työvoiman vuokrausyrityksen välityksellä, kun taas sekä kantajat että Liettuan tasavalta väittävät, että vertailussa olisi tarkasteltava, olisiko vuokratyöntekijät voitu ottaa palvelukseen henkilöstösääntöjen mukaisesti.

79. Kumpikaan ei täysin vastaa tässä edellytettävää vertailua. On muistettava, että ”yhdenvertaisen kohtelun periaat[teen], sellaisena kuin siitä säädetään direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa, – – mukaan vuokratyöntekijän keskeisten työehtojen on nimittäin oltava käyttäjäyrityksessä suoritettavan toimeksiannon ajan vähintään samanlaiset kuin ne, joita häneen sovellettaisiin, jos kyseinen yritys olisi palkannut hänet suoraan hoitamaan samaa tehtävää”. [97]

94 Ibid., 27 ja 28 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin totesi saman tuomion 26 kohdassa, että ”yhteisöjen muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen 6 artiklassa säädetään, että kukin toimielin määrittää, kenellä on toimivalta palkata sopimussuhteisia toimihenkilöitä riippumatta siitä, ovatko he määräaikaisia, ylimääräisiä tai paikallisia toimihenkilöitä vai erityisneuvonantajia”. Ks. myös esim. tuomio 8.9.2005, AB (C-288/04, EU:C:2005:526). On huomattava, että pääasiaa ei voida verrata tilanteeseen, jota julkisasiamies Geelhoed tarkasteli ratkaisuehdotuksessaan Betriebsrat der Vertretung der Europäischen Kommission in Österreich (C-165/01, EU:C:2003:224, 100 kohta). Esimerkkinä unionin tuomioistuimen tuomiosta, jonka mukaan jäsenvaltion tuomioistuimen antamalla määräyksellä, joka koskee muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen nojalla unionin viraston palveluksessa työskenteleviä paikallisia toimihenkilöitä, ei puututtu unionin toimielinten autonomiaan, ks. tuomio 9.11.2000, Vitari (C-126/99, EU:C:2000:609).

95 Ks. myös direktiivin 2008/104 johdanto-osan 14 perustelukappale.

96 Siitä, miten unionin oikeuden säännökset voivat auttaa sen määrittelyssä, ks. edellä alaviitteessä 59 mainittu asiantuntijaryhmän raportti vuodelta 2011, s. 16–18.

97 Tuomio 14.10.2020, KG (Peräkkäiset toimeksiannot vuokratyön yhteydessä) (C-681/18, EU:C:2020:823, 52 kohta).

80. Kuten kantajien (ks. edellä 29 kohta) ja Liettuan tasavallan (edellä 29 kohta) kirjallisissa huomautuksissa selitettiin, 5 artiklan 1 kohta edellyttää tosiseikkojen tutkimista.[98] Ovatko kantajat kyseisissä tehtävissä tosiasiallisesti hoitaneet työtehtäviä, jotka olisivat kuuluneet työntekijälle, jonka palkka on henkilöstösääntöjen mukaan suurempi kuin se, jota kantajille on maksettu vuokratyösopimusten perusteella. Tätä vertailua tehtäessä kyseiset työsopimukset ja henkilöstösäännöt ovat hyödyllisiä pikemminkin todistusaineistona kuin oikeusnormeina. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että työriitalautakunta itse asiassa teki tällaisen tosiseikkoja koskevan vertailun (ks. edellä 20 kohta). Tarkastettuaan todistusaineiston perusteella, mitä tehtäviä ja toimintoja vuokratyöntekijät olivat tarkkaan ottaen hoitaneet, ja analysoituaan tämän jälkeen, mistä työsopimuksissa oli sovittu, työriitalautakunta määräsi, että heille on maksettava muuta henkilöstöä koskevien palvelussuhteen ehtojen 80 artiklassa tarkoitettu tehtäväryhmän II palkkaluokan 4 mukainen palkka, ja velvoitti vastaajana olevan työnantajan maksamaan sen.

81. Kolmanneksi, kuten edellä jo todettiin, yhdenvertaisen kohtelun periaatteeseen, joka on yksi direktiivin 2008/104 kulmakivistä, sallitaan poikkeuksia vain ”joissakin harvoissa tapauksissa”.[99] Nämä tapaukset määritetään direktiivin 2008/104 5 artiklan 2–4 kohdassa. Pääasiassa ei ole kyse niistä.

82. Voitaisiin myös pohtia, miten olisi toimittava, jos EIGE on ylittänyt asetuksen N:o 1922/2006 4 artiklan 5 kohdan mukaisen harkintavaltansa ”tehdä muiden järjestöjen kanssa sopimuksia ja etenkin alihankintasopimuksia sellaisten tehtävien suorittamiseksi, jotka se päättää antaa niiden hoidettaviksi”[100] tai jos se on muutoin rikkonut toiminnallaan henkilöstösääntöjä, jotka sitovat EIGE:tä asetuksen N:o 1922/2006 13 artiklan 1 kohdan nojalla.[101]

83. Oikeuskäytännöstä ilmenee, että ”vuokratyölle on – – ominaista työntekijän, ulkoisen yhtiön ja unionin toimielimen tai elimen välinen kolmitahoinen suhde, joka merkitsee sitä, että työstä tehdään kaksi sopimusta: ensin vuokratyövoimaa välittävän yhtiön ja unionin toimielimen tai elimen välinen sopimus ja sitten vuokratyöntekijän ja vuokratyövoimaa välittävän yhtiön välinen sopimus – –. Tälle suhteelle on siten ominaista se, että siihen osallistuu yksityinen välittäjäyhtiö, joka tekee voittoa asettamalla työntekijän unionin toimielimen käyttöön tai lähettämällä hänet hoitamaan tiettyjä tehtäviä unionin toimielimessä tai sen lukuun. Nimenomaan näiden ulkopuolisten välittäjäyhtiöiden osallistuminen estää toteamasta, että asianomaisen henkilön ja unionin toimielimen tai elimen välillä on välitön oikeudellinen yhteys”.[102]

84. Kolmitahoinen suhde edellyttää siten kolmitahoista ratkaisua. On vastaajana olevan työnantajan eikä kantajien tehtävä nostaa unionin yleisessä tuomioistuimessa kanne, jolla EIGE:ltä peritään liettualaisen tuomioistuimen takautuvasti määräämiä palkkasaatavia, jos kantajat haluavat väittää, että unionin oikeuden mukaan EIGE ylitti toimivaltansa siltä osin kuin on kyse sen työn luonteesta, jota se palkkasi kantajat tekemään. Kuten Liettuan tasavalta väittää (edellä 35 kohta), tämä ratkaisu on yhteensopiva sen seikan kanssa, että henkilöstösäännöissä ei ole lainkaan vuokratyöntekijöitä koskevia sääntöjä.

98 Tarkastellessaan, onko yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukattu, jäsenvaltion tuomioistuimen on arvioitava kaikki asian kannalta merkitykselliset tosiseikat, mukaan lukien se, ovatko kyseiset ryhmät toisiinsa rinnastettavassa tilanteessa, onko erilaista kohtelua esiintynyt ja voidaanko sitä objektiivisesti perustella. Ks. esim. ratkaisuehdotukseni GILDA-UNAMS ym. (C-282/19, EU:C:2021:217).

99 Direktiivin 2008/104 johdanto-osan 17 perustelukappale.

100 Komission oikeudesta tehdä sopimuksia ks. yleisesti tuomio 6.12.1989, Mulfinger ym. v. komissio (C-249/87, EU:C:1989:614, 10 kohta). Ks. myös SEUT 272 ja SEUT 335 artikla.

101 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan näin voi käydä, jos kyseessä on esim. jokin perussopimuksissa toimielimille varatuista tehtävistä, joihin työntekijät on palkattava henkilöstösääntöjen mukaisesti eikä jäsenvaltion oikeuden mukaisilla työsopimuksilla. Ks. tuomio 6.12.1989, Mulfinger ym. v. komissio (C-249/87, EU:C:1989:614).

102 Tuomio 13.7.2018, Quadri du Cardano v. komissio (T-273/17, EU:T:2018:480, 68 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös tuomio 11.4.2013, Della Rocca (C-290/12, EU:C:2013:235, 40 kohta).

85. Tähän näkemykseen on mielestäni päädyttävä, kun otetaan huomioon, että kantajilla on oikeus saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ja oikeus perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitettuun tehokkaaseen oikeussuojaan,[103] sillä kantajien olisi vaikea osoittaa asiavaltuuttaan unionin yleisessä tuomioistuimessa, koska heillä ei ollut sopimuksia EIGE:n kanssa.[104]

VII Ratkaisuehdotus

86. Näin ollen ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Lietuvos Aukščiausiasis Teismasin esittämiin ennakkoratkaisukysymyksiin seuraavasti:

1) Euroopan unionin virastot, kuten Euroopan tasa-arvoinstituutti (EIGE), ovat vuokratyöstä 19.11.2008 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/104/EY 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja käyttäjäyrityksiä, sellaisina kuin ne määritellään kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan d alakohdassa.

2) Direktiiviä 2008/104 on tulkittava siten, että se on esteenä saman direktiivin soveltamiselle vuokratyöntekijöiden asettamiseen sellaisten käyttäjäyritysten palvelukseen, jotka eivät harjoita taloudellista toimintaa.

3) EIGE:n toiminta-alueita ja tehtäviä, sellaisina kuin ne määritellään Euroopan tasa-arvoinstituutin perustamisesta 20.12.2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1922/2006 3 ja 4 artiklassa, on pidettävä direktiivin 2008/104 1 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuna taloudellisena toimintana.

4) Kun kyseisen jäsenvaltion tuomioistuimet ovat todenneet, että kaikki vuokratyöntekijöiden toimet ja tehtävät sisältävät työtehtäviä, joita voivat hoitaa yksinomaan ne työntekijät, jotka ovat Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen mukaisessa palvelussuhteessa, kyseisiä vuokratyöntekijöiden toimia ja tehtäviä on pidettävä direktiivin 2008/104 5 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ”samoina tehtävinä”. Tällainen tulkinta on yhteensopiva EIGE:n hallinnollisen autonomian ja/tai henkilöstösääntöjen kanssa.

[103] Ks. erityisesti käsiteltävässä asiassa esiin tulevien kysymysten asiayhteydessä tuomio 25.6.2020, SatCen v. KF (C-14/19 P, EU:C:2020:492).

[104] Ks. esim. määräys 6.7.2001, Dubigh ja Zaur-Gora v. komissio (T-375/00, EU:T:2001:181) ja tuomio 13.12.2016, IPSO v. EKP (T-713/14, EU:T:2016:727). Myös direktiivin 2008/104 johdanto-osan 21 perustelukappale on tältä osin merkityksellinen, koska siinä, kuten myös saman direktiivin 10 artiklassa, jäsenvaltiot velvoitetaan säätämään ”tehokkaista, varoittavista ja oikeasuhteisista seuraamuksista”, joita sovelletaan, jos direktiivin 2008/104 mukaisia velvoitteita ”ei noudateta”. Oikeuskäytännön perusteella sopimussuhteen ulkopuolisen vastuun syntyminen näyttää olevan poissuljettua. Ks. esim. tuomio 3.10.1985, Tordeur (232/84, EU:C:1985:392, 15–21 kohta).